

УДК 591.4:378.1.011.32

ТВОРЧА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНАТОМІЇ СВІЙСЬКИХ ТВАРИН

Шарандак В.І. (Луганський НАУ)

Входження вищої школи України в Болонський процес потребує кардинальних змін і одночас збереження як національних традицій в цілому, так і традицій кожного вищого навчального закладу зокрема.

Реформування організації навчального процесу руйнує напрацьовані десятиріччями методичні прийоми навчання студентів. Відбувається катастрофічне зменшення аудиторного навантаження та збільшення кількості студентів на викладача. Скорочення годин спонукає студента більшу частину дня використовувати для самостійної роботи, як основного засобу оволодіння навчальним матеріалом у позааудиторний час. Самостійна робота повинна забезпечуватися системою навчально-методичних засобів від підручників, конспектів лекцій до рекомендацій та наглядних посібників. Ефективність самостійної роботи студентів залежить від організаційно-методичних заходів за місцем навчання, проживання та особливо наявності відповідної матеріально-технічної бази кафедри.

В зв'язку з цим музей при вивченні анатомії свійських тварин є важливою навчальною базою. На сьогодні музей кафедри анатомії Луганського НАУ розміщений на площі 165м², де демонструються близько 600 експонатів та малюнків, які відображають тематику та розділи анатомічної науки домашніх, дрібних, диких тварин та птахів.

Створення наглядних посібників для навчального процесу передбачає активізацію творчої роботи студентів та особливо викладачів. Творчість студентів проявляється в проведенні різних форм навчально-дослідної роботи. При вивченні курсу анатомії свійських тварин нам доводилось практично випробовувати такі методичні прийоми для студентів, як:

- короткі повідомлення з демонстрацією препарату по ходу лабораторного заняття;
- залучення студентів до педагогічного процесу в якості репетиторів та контролерів знань;
- описання особливостей будови окремих препаратів по типу наукової роботи;
- складання письмових відповідей на спеціальні питання при обов'язковому оформленні короткого реферату по типу наукової роботи;
- складання огляду літературних джерел з обов'язковим профілюванням його по одному із аспектів анатомії;
- створення програмованих електростендів, електропланшетів, працюючих у режимі контролю і самоконтролю;

- студентські конкурси на виготовлення натуральних анатомічних препаратів по тематичному плану з наступним захистом їх перед студентською аудиторією;
- організація експозицій студентських анатомічних натуральних препаратів.

Використані нами методичні прийоми НДРС мають в своїй основі цільову установку на самостійне виконання окремих завдань. На нашу думку завдання не повинні бути зовсім легко виконані, вони повинні супроводжуватись окремими зусиллями волі, разом з тим не можна давати завдання заздалегідь важкі, які б заважали студентам займатися іншими навчальними дисциплінами. Тут багато залежить від підготовки викладацького складу, тому НДРС вимагає від викладачів нових творчих зусиль, а в деяких випадках і корінної ломки застарілих понять про навчальний процес.

Ми вирішили зупинитися на одному з методичних прийомів НДРС. Це студентські конкурси по виготовленню натуральних анатомічних препаратів з наступним їх публічним захистом.

До деяких розділів анатомічного курсу необхідно надавати особу увагу студентів. Дані розділи містять питання, які тісно пов'язані з клінікою, з завданнями практичної ветеринарної медицини. Досвід показує що навіть саме нагадування цих питань у лекційному курсі, часте та в ході практичних занять, перевірка знань у порядку поточного контролю не забезпечує "виживання" знань і належної міри вивчення.

Активізація пізнавальної діяльності у цільовому напрямленні, з розрахунком привертання уваги їх до окремого кругу питань досягається методом публічного захисту натуральних анатомічних препаратів, виготовлених студентами по методу музейного експонування.

Виготовлення препаратів виконується усіма студентами під час занять та в позаурочний час з таким розрахунком щоб етапи роботи над препаратами (розробка доступу, ізолювання препарату, підготовка до препарування) були наглядно показані усім студентам групи. Необхідні підготовчі роботи по оформленню препарату (відбілювання, знежирення, приготування розчинів, фіксація і заключення в банку виконується у спеціальній навчальній лабораторії. Досить важливо, щоб усі етапи виготовлення препарату були помічені членами студентської групи. Постійне обговорення ідеї препарату, повторне розглядання його і паспортизація виявлених деталей активізує увагу студентів у потрібному напрямку. Кафедра створює для цього необхідні умови.

Без сумніву основною методикою анатомічних досліджень та в приготуванні препаратів було і залишається препарування, при якому є можливість вивчати будову органа і одночасово бачити складні взаємозв'язки між різними структурами, оточуючими його. Поряд з препаруванням використовуємо наливання судин контрастними масами, підфарбування нервів. Широкого застосування набула на кафедрі методика приготування натуральних трубчастих внутрішніх органів, таких як кишківник, шлунки, легені та інші.

Завершуючим станом даного методичного прийому є урочистий акт захисту препарату. Під час такого процесу усі виготовлені препарати

експонуються у лекційній аудиторії, де протікає дана процедура. Кожному студенту-автору препарату надається слово для короткого викладення методів роботи над препаратом і описання якостей самого препарату. Присутні студенти і викладачі задають питання. Автор препарату відповідає на них, користуючись препаратами і таблицями (допускається крейдяний малюнок на дошці, можливе використання і інших препаратів, які експонуються у момент захисту). Акт захисту проходить при постійній активності студентів. Спостереження підтверджують, що в подальшому на екзаменах по закінченню курсу, вивчені за допомогою самостійного виготовлення і спеціально організованого захисту препаратів питання програми добре закріплені у пам'яті студентів.

Одним із варіантів захисту анатомічних препаратів є ритуал захисту наукової роботи студентами-старшокурсниками, випускниками перед студентами першого і другого курсу. Весь ритуал носить характер своєї естафети та реклами роботи анатомічного наукового студентського гуртка. Гуртківці кафедри приймали участь у наукових конференціях у м Києві, Білій Церкві, Львові, Сумах, Полтаві, Одесі. До яскравих постатей можна віднести випускників Сазонова Є, який за час навчання опублікував 11 наукових праць, Ткачова О. – 10, Яковлева К. і Соколова Ю. – по 5, сьогоднішні випускники Сілін О., Кікоть В., Захарова С., Сергєєва О. – по 4, а Буханова А., Безкровна К. – по 3.

Публічний захист препаратів у присутності багаточисельної студентської аудиторії (курс), при повному складі викладачів кафедри та присутніх є своєю першою сходинкою в науковій творчості студентів. Відповідальність моменту підкріплюється урочистою обстановкою. Студент, який завершує роботу над препаратом з метою його захисту, в період підготовки, як правило читає не тільки навчальні посібники, але і додаткову літературу з питань фізіології, гістології, біології. Студенти які мають середню ветеринарну освіту використовують дані клінік, господарств.

Кожен публічний захист ми знімаємо на відеокамеру, зберігаємо на кафедрі і в подальшому використовуємо для студентів з метою залучення їх до наукової та профорієнтаційної роботи.

Студентська наукова творчість при виготовленні препаратів – є натяк до виділення з об'ємної теми найбільш цікавого фрагменту, технічної спритності при оформленні препарату до експозиції публічним виступом перед широкою аудиторією і нарешті, речова оригінальна пам'ять університету – все це взятє разом складає виключну цінність такого виду виховної, навчально-дослідної і практичної робіт, які студент виконує самостійно з почуттям великої відповідальності і творчості.

Дослідницька діяльність при даному прийомі крім пізнавальної сторони виховує у студентів працьовитість і наполегливість, інтерес до ветеринарної науки, оптимізм і творче мислення – такі якості, без яких не можливий науковий процес і формування вченого-дослідника.

З метою заохочення студентам, які приготували якісний препарат, на протязі трьох семестрів мали добрі і відмінні оцінки, екзамен оформлявся без додаткового опитування.

Аналіз підсумків навчально-дослідної роботи студентів дозволяє виділити з студентського середовища тих, хто зможе продовжувати свій науковий пошук за межами аудиторних програмних вимог у складі гуртка студентського наукового товариства. Це полегшить у подальшому підбір аспірантів. Цілком явно, що у процесі спеціального навчання НДРС вирішує не тільки ким бути, але і яким бути.

Запропонована нами методика НДРС не претендує на універсальність і не є рецептом на усі випадки життя кафедри. Кожна кафедра університету повинна творчо розвивати форми і методи НДРС, пам'ятаючи, що аграрний університет повинен виховувати не тільки лікаря ветеринарної медицини, але і лікаря-керівника.

З вищезазначеного, вважаємо, що саме такий комплексний підхід до роботи з студентами, в якому елементи традиційних вітчизняних науково-методичних розробок та впровадження прогресивних світових досягнень в галузі ветеринарної освіти та науки, дозволять забезпечити активну та творчу роботу студентів при вивченні анатомії свійських тварин, та якісну підготовку бакалаврів ветеринарної медицини.